Міністерство освіти і науки України
Сумська обласна рада
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
вул. Римського-Корсакова, 5 , м. Суми, 40007, тел. /Факс: (0542) 33-40-67;
e-mail: sumy-oippo@rambler.ru Код ЄДРПОУ 02139771

19.12.2014 № 767 на № _____ від _____

Начальникам управлінь (відділів)
освіти (освіти і науки; освіти,
молоді та спорту) міських рад,
міськвиконкомів,
райдержадміністрацій

Методичні рекомендації щодо
підготовки учнів до зовнішнього
незалежного оцінювання 2015 року

На виконання листа Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти від 21.11.2014 № 10/01-25-365, у грудні 2014 року методисти Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти взяли участь у 9-ти науково-практичних семінарах (м. Харків) для педагогічних працівників, що викладають предмети, винесені на зовнішнє незалежне оцінювання у 2015 році (українська мова та література, історія України, математика, біологія, хімія, фізика, географія, англійська мова, російська мова).

За результатами тематичних семінарів, надсилаємо методичні рекомендації щодо особливостей підготовки учнів до успішного складання тестів зовнішнього незалежного оцінювання у 2015 році (додатки 2-10).

Специфіка проведення зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року; змістове наповнення тестів, особливості їх побудови; процедура заповнення бланків унормована документами та містить процедурні інновації (додаток 1).

Просимо довести зміст листа до відома методистів методичних кабінетів відділів (управлінь) освіти, директорів та учителів загальноосвітніх навчальних закладів.

Додатки 1-10 на 21 арк.

В.о. ректора І.А. Медведєв

Удовиченко І.В.
65-64-95

Додаток 1
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Нормативно-правове забезпечення та інновації зовнішнього незалежного оцінювання у 2015 році

Нормативно-правові акти з проведення зовнішнього незалежного оцінювання – 2015:

– наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 №1120 «Про деякі питання проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів Україні в 2015 році»;

– наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 №1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти»;

– наказ Міністерства освіти і науки України від 05.11.2014 №1276 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121»;

– наказ Міністерства освіти і науки України від 15.10.2014 № 1172 «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України у 2015 році»;

– наказ Міністерства освіти і науки України від 17.10.2014 №1177 «Про підготовку до проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, для осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів Україні в 2015 році».

Інновації зовнішнього незалежного оцінювання – 2015:

✓ Термін дії сертифікатів минулих років скасовано.

✓ Нова система визначення результатів: введення оціночної категорії «склав(не) склав»:

– отримання «порогового бала» («склав (не) склав» – встановлення групами експертів з кожного предмету);

– учасники, які не набрали «порогового бала» («категорія «не склав»), не мають права використати результат зовнішнього незалежного оцінювання з відповідного предмету для участі у конкурсному вступі до ВНЗ;

– результати учасників, які отримали «пороговий бал» («категорія «склав») дають право брати участь у конкурсному вступі до ВНЗ і «шкалюються» від 100 до 200 балів (окремо за кожен рівень складності).

Додаток 2
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з української мови і літератури 2015 року.

Зовнішнє незалежне оцінювання з української мови і літератури є обов'язковим для всіх випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Результати ЗНО навчальних досягнень з української мови (базовий рівень) зараховуються як результати державної підсумкової атестації.

Робота ЗНО з української мови і літератури складається з двох рівнів складності: базового та поглибленого. Рівень складності тесту, необхідний для вступу на навчання, визначатиметься Правилами прийому до вищого навчального закладу.

Структура роботи ЗНО – 2015 з української мови і літератури

Базовий рівень. Кількість завдань – 58. Час на виконання – 150 хв.

Складається з завдань трьох типів: завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1–23, 29–33, 34–53, до кожного з завдань подано чотири або п’ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо учасник ЗНО вибрав і позначив правильну відповідь у бланку відповідей А), завдання на встановлення відповідності (№№ 24–28, 54–57, до кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо учасник ЗНО правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Д) у таблиці бланка відповідей А), завдання з розгорнутою відповіддю (№ 58). Завдання цієї форми передбачає створення учасником ЗНО власного аргументованого висловлювання на дискусійну тему в бланку відповідей Б.

Схеми оцінювання завдань роботи ЗНО з української мови і літератури базового рівня:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді (або відповіді не надано).

2. Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 бали: 1 бал за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару»); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання з розгорнутою відповіддю оцінюється від 0 до 20 балів за критеріями змісту та мовного оформлення:

1. Теза: 0, 1 або 2 бали.

2. Аргументи: 0, 1 або 2 бали.
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва: 0, 1 або 2 бали.
3б. Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя: 0, 1 або 2 бали.
4. Логічність, послідовність: 0, 1 або 2 бали.
5. Висновок: 0, 1 або 2 бали.
6а. Орфографія та пунктуація: 0, 1, 2, 3 або 4 бали.
6б. Лексика, граматика та стилістика: 0, 1, 2, 3 або 4 бали.

Роботу, що не відповідає темі власного висловлювання, буде оцінено в 0 балів. Роботу обсягом до 100 слів буде оцінено в 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання роботи з української мови і літератури базового рівня – 104 бали.

Поглиблений рівень. Загальна кількість завдань роботи – 74 (58 завдань базового рівня та 16 завдань поглибленого рівня). На виконання роботи відведено 210 хвилин (150 хвилин на виконання завдань базового рівня та 60 хвилин на виконання завдань поглибленого рівня).

Робота з української мови і літератури поглибленого рівня складається з завдань п’яти типів: завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1–23, 29–33, 34–53 – базовий рівень, №№ 59–62 – поглиблений рівень), до кожного з завдань подано чотири або п’ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо учасник ЗНО вибрав і позначив правильну відповідь у бланках відповідей А (базовий рівень) і А+ (поглиблений рівень). Завдання на встановлення відповідності (№№24–28, 54–57 – базовий рівень), до кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо учасник ЗНО правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Д) у таблиці бланка відповідей А (базовий рівень). Завдання на встановлення правильної послідовності (№№ 63-66 – поглиблений рівень). До кожного завдання подано перелік явищ (фактів), позначених буквами, які потрібно розташувати в правильній послідовності, де перше явище (факт) має відповідати цифрі 1, друге – цифрі 2, третє – цифрі 3, четверте – цифрі 4. Завдання вважається виконаним, якщо учасник ЗНО правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Г) у таблиці бланка відповідей А+ (поглиблений рівень). Завдання з короткою відповіддю (№№ 67–74 – поглиблений рівень). Завдання цієї форми передбачає відповідь на поставлені до тексту запитання з використанням інформації з тексту, а також застосування знань і вмінь з курсу української мови. До кожного завдання учасник ЗНО самостійно формулює відповідь і записує її в бланку відповідей Б+ (поглиблений рівень). Завдання з розгорнутою відповіддю (№ 58 – базовий рівень). Завдання цієї форми передбачає створення учасником ЗНО власного аргументованого висловлювання на дискусійну тему в бланку відповідей Б (базовий рівень).

Схеми оцінювання завдань роботи ЗНО – 2015 з української мови і літератури поглибленого рівня:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді (або відповіді не надано).

2. Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 бали: 1 бал за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару»); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0, 1, 2 або 3 бали: 3 бали, якщо правильно вказано послідовність усіх подій; 2 бали, якщо вказано першу та останню події; 1 бал, якщо вказано або першу, або останню подію; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь або відповідь на завдання не надано.

4. Завдання з короткою відповіддю оцінюється в 0, 1, або 2 бали: 2 бали, якщо надано повну правильну відповідь на поставлене запитання; 1 бал, якщо надано неповну відповідь; 0 балів, якщо відповідь відсутня або вона не правильна.

5. Завдання з розгорнутою відповіддю оцінюється від 0 до 20 балів за критеріями змісту та мовного оформлення:

1. Теза: 0, 1 або 2 бали.
2. Аргументи: 0, 1 або 2 бали.
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва: 0, 1 або 2 бали.
3б. Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя: 0, 1 або 2 бали.
4. Логічність, послідовність: 0, 1 або 2 бали.
5. Висновок: 0, 1 або 2 бали.
6а. Орфографія та пунктуація: 0, 1, 2, 3 або 4 бали.
6б. Лексика, граматика та стилістика: 0, 1, 2, 3 або 4 бали.

Роботу, що не відповідає темі власного висловлювання, буде оцінено в 0 балів. Роботу обсягом до 100 слів буде оцінено в 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання роботи з української мови і літератури поглибленого рівня, – 136.

Ознайомитися зі структурою та демонстраційними варіантами робіт базового та поглибленого рівнів з української мови і літератури можна на сайті Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти (zno-kharkiv.org.ua.) у розділі «Методичний порадник».

Запорукою успішного проходження ЗНО є завчасна підготовка до нього. У сучасній практиці тестові технології контролю навчальних досягнень посідають належне місце, бо забезпечують найбільш об’єктивне і всебічне оцінювання досягнень учнів із навчального предмета. Для того, щоб учні могли впевнено впоратись з тестом у напруженій обстановці, потрібно готуватися заздалегідь, тому вчителям необхідно посилити роботу з відпрацювання завдань різної форми і різного ступеня складності, практикувати тестування, як навчальний прийом і контрольну форму перевірки знань, умінь і навичок школярів.

Важливим завданням учителя в підготовчий період є формування в учнів таких установок:

– формування позитивної установки до тестування;
– подолання почуття невідомого, формування впевненості в собі;
– набуття навичок роботи з тестовими завданнями;
– усвідомлення подібності принципів розв’язання завдань у тестах;
– зниження вірогідності прояву негативних установок, які впливають на результативність роботи;

Окрім того, доцільно звернути увагу учнів на навіювання оптимізму, підтримку сподівань на гарний результат.

Рекомендуємо використовувати тести попередніх років (вони є у вільному доступі в мережі Internet). Важливо вчити учнів регламентувати час на виконання завдань. Для повторення матеріалу можна використовувати посібники для інтенсивної комплексної підготовки до складання ЗНО, рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Окрім того, можна рекомендувати учням виконувати тести ЗНО – онлайн з української мови та літератури.

У процесі підготовки учнів до ЗНО, учителями необхідно особливу увагу звернути на такі теми:

1. Редагування речень, словосполучень.
2. Закінчення –а, -у родового відмінка іменників ІІ відміни.
3. Кличний відмінок іменника.
4. Іменники спільного роду. Складні випадки визначення роду іменників.
5. Розряди прикметників за значенням.
6. Утворення дієслів наказового способу.
7. Наголоси в словах.
8. Літературознавчі терміни.
9. Літературні угрупування.

Матеріали для підготовки:

– Програма ЗНО з української мови і літератури 2015 року;
– Характеристика тесту з української мови і літератури 2015 року (базовий рівень);
– Характеристика тесту з української мови і літератури 2015 року (поглиблений рівень);
– Демонстраційний варіант тесту з української мови базового рівня;
– Демонстраційний варіант тесту з української мови поглибленого рівня;
– Критерії оцінювання завдання з розгорнутою відповіддю (власного висловлення) з української мови;
– Завдання тестів ЗНО з української мови та літератури минулих років.

Усі названі вище матеріали, щодо проведення ЗНО – 2015, розміщені на сайтах Українського центру оцінювання якості освіти (http://www.testportal.gov.ua/) та Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти (zno-kharkiv.org.ua.).

Додаток 3
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з математики у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з математики 2015 року.

Випускники шкіл, які складатимуть тести зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень з математики у 2015 році, матимуть можливість обрати складність тестів: базового або поглибленого рівнів.

Готуючись до ЗНО з математики, слід враховувати структуру та зміст пробних тестів (базового та поглибленого рівнів) з математики 2015 року, надану Українським центром оцінювання якості освіти.

Загальна кількість завдань тесту *базового рівня* – 30. На виконання тесту відведено 130 хвилин. Робота з математики базового рівня складається з завдань трьох типів: завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1–20), завдання на встановлення відповідності (№№ 21–24), завдання відкритої форми з короткою відповіддю (№№ 25–30).

Оцінювання роботи з математики базового рівня: завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 тестовий бал (1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді (або відповіді не надано); завдання на встановлення відповідності («логічні пари») оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 бали (1 бал за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару»); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано); завдання відкритої форми з короткою відповіддю №№ 25, 26 є структурованими і складаються з двох частин, відповідь до кожної з яких оцінюється 0 або 1 тестовим балом, якщо зазначено обидві неправильні відповіді, або завдання взагалі не виконано, учасник одержує 0 балів. Максимальний бал за виконання завдання – 2. Тестові завдання №№ 27 – 34 оцінюються 0 або 2 тестовими балами (2 бали, якщо зазначено правильну відповідь, 0 балів, якщо зазначено неправильну відповідь або завдання взагалі не виконано). Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з математики базового рівня, – 48.

Загальна кількість завдань роботи *поглибленого рівня* – 36 (30 завдань базового рівня та 6 завдань поглибленого рівня). На виконання роботи відведено 210 хвилин (130 хвилин на виконання завдань базового рівня та 80 хвилин на виконання завдань поглибленого рівня).

Структура роботи базового рівня подібна до структури тесту зовнішнього незалежного оцінювання 2014 року. Складність завдань тесту базового рівня

відповідає програмі з математики для 5-9 класів та програмі з математики для 10-11 класів академічного рівня.

Робота з математики поглибленого рівня складається з завдань чотирьох видів: завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1–20 – базовий рівень), завдання на встановлення відповідності (№№ 21–24 – базовий рівень), завдання відкритої форми з короткою відповіддю (№№ 25–30 – базовий рівень, №№ 31–34 – поглиблений рівень), завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (№ 35, № 36 – поглиблений рівень).

Оцінювання завдань роботи з математики поглибленого рівня: завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 бал (1 бал, якщо вказано правильну відповідь, 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді (або відповіді не надано); завдання на встановлення відповідності («логічні пари») оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 бали (1 бал за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару»), 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари (або відповіді на завдання не надано); завдання відкритої форми з короткою відповіддю, завдання № 25 і № 26 є структурованими і складаються з двох частин, відповідь до кожної з яких оцінюється 0 або 1 балом (якщо зазначено обидві неправильні відповіді або завдання взагалі не виконано, учасник одержує 0 балів). Максимальний бал за виконання завдання – 2. Завдання №№ 27–34 оцінюються 0 або 2 балами: 2 бали, якщо зазначено правильну відповідь; 0 балів, якщо зазначено неправильну відповідь або завдання взагалі не виконано; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання № 35 оцінюється 0, 1, 2, 3 або 4 балами; завдання № 36 – 0, 1, 2, 3, 4, 5 або 6 балами за критеріями змісту). Правильна відповідь до завдань №№ 35, 36, за відсутності тексту розв’язання, – оцінюється в 0 балів. Розв’язання, що не відповідає умові завдань №№ 35, 36, оцінюється в 0 балів. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання роботи з математики поглибленого рівня, – 66.

Робота з математики поглибленого рівня містить 30 завдань роботи базового рівня і відрізняється від неї лише останніми шістьма завданнями. Ці завдання перевіряють математичну культуру учасника тестування та знання й навички, необхідні для подальшого вивчення математики у вищих навчальних закладах, де математика є профільним предметом. Складність таких завдань відповідає програмі з математики для 10-11 класів.

Під час підготовки учнів до виконання завдань зовнішнього незалежного оцінювання з математики доцільно систематизувати та узагальнити теоретичний матеріал, передбачений програмою з математики для ЗНО та методи розв’язування основних типів завдань. Систематизацію та узагальнення теоретичного матеріалу, методів розв’язування задач доцільно проводити за змістовими лініями шкільного курсу математики: числа і вирази; рівняння, нерівності та їх системи; функції; елементи комбінаторики; початки теорії ймовірностей та елементи статистики; геометрія (планіметрія, стереометрія).

В останні роки до тесту зовнішнього незалежного оцінювання з математики були включені завдання з вибором однієї правильної відповіді, на перевірку формулювань основних теоретичних фактів шкільного курсу математики та розуміння їх змісту, на що слід звернути увагу учнів.

Особливу увагу слід приділити вмінню: будувати математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ; досліджувати ці моделі засобами математики; аналізувати інформацію, що подана в графічній, табличній, текстовій та інших формах.

Систематизуючи та узагальнюючи теоретичний матеріал, методи розв’язування задач з геометрії, слід звернути увагу учнів на те, що частина тих фактів, на які доводиться спиратися під час розв’язування геометричних задач (так званих опорних фактів), наведена не у вигляді теорем, а з’ясована ними під час розв’язування відповідних задач, тому бажано нагадати учням перелік геометричних опорних фактів шкільних курсів планіметрії та стереометрії.

Під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання, доцільно проводити домашні, самостійні, контрольні роботи з використанням тестових технологій, використовуючи всі форми тестових завдань. Необхідно відпрацювати алгоритми виконання тестових завдань різних типів, систематично аналізувати результати тестування, виявляти типові помилки й визначати шляхи їх усунення.

Учителям математики необхідно ознайомлювати учнів з технікою тестування, привчати їх виконувати завдання не лише правильно, але й швидко; постійно контролюючи час, максимально наближаючи школярів до умов, у яких випускники працюватимуть під час зовнішнього незалежного оцінювання.

Додаток 4
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з історії у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання з історії, яка визначає структуру та зміст ЗНО у 2015 році.

Метою зовнішнього незалежного оцінювання з історії України є оцінювання рівня сформованості історичної компетентності випускника школи, визначення відповідності навчальних досягнень учня освітньому стандарту та чинній навчальній програмі.

Аналіз змісту тесту ЗНО – 2014 з історії України показав, що:

– близько 50 % учасників тестування впорались із завданнями, спрямованими на перевірку сформованості хронологічної компетентності;

– менше 50 % учасників виконали завдання, що визначають сформованість просторової компетентності;

– 40 % учасників продемонстрували сформованість уміння працювати з історичними документами різного змісту;

– третина учнів обрали правильну відповідь у завданнях, що потребують уміння встановлювати причини та наслідки подій.

Складними для учасників тестування виявилися питання з нової історії України (ІІ половина XVIII століття – 1914 р.).

Завдання зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року з історії України передбачають перевірку сформованих в учнів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого; діяльність видатних історичних діячів, а також сформованості в учнів загальнопредметних історичних умінь.

Загальна кількість завдань з історії України – 56. На виконання роботи відводиться – 135 хвилин.

Робота з історії України складається з завдань чотирьох типів:

– завдання з вибором однієї правильної відповіді;
– завдання на встановлення відповідності;
– завдання на встановлення правильної послідовності;
– завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді.

Хронологічно програма зовнішнього незалежного оцінювання – 2015 року охоплює весь зміст шкільних курсів історії України (від найдавніших часів до сьогодення) та складається з 31 теми.

Тестові завдання мають на меті перевірити такі знання й уміння учнів:

– вказувати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам’ятки культури;

– визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами, епохами;

– локалізувати історико-географічні об’єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;

– розпізнавати та зазначати хід, зовнішні ознаки подій, пам’ятки культури різних епох;

– характеризувати (визначати) істотні характерні риси, складові, етапи, віхи подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;

– встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою;

– розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам’ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам’яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській історико-культурній спадщині;

– визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;

– встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення;

– давати визначення історичних понять і термінів, пояснювати їх і доречно вживати;

– працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа й визначати основні ідеї, які він висвітлює.

Звертаємо увагу, що невід’ємною складовою програми зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року з історії України залишається перелік пам’яток архітектури та образотворчого мистецтва, обов’язкових для розпізнання учнями, на що доцільно звернути увагу під час підготовки учнів до ЗНО – 2015 з історії України.

Додаток 5
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з хімії у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з хімії 2015 року.

Аналіз тестового зошита (хімія) з основної сесії ЗНО – 2014 показав, що до його складу ввійшли завдання з загальної хімії (20 %); завдання, що передбачають проведення розрахунків (20 %); завдання з неорганічної та органічної хімії (по 30 %, відповідно).

Характеристика завдань за ступенем складності становила: 5 % (3 завдання) легких, 53,3 % (32 завдання) оптимальних і 41,7% (25 завдань) складних.

До легких завдань увійшли ті, які потребували зазначити якісний і кількісний склад речовин, визначити положення елементів у Періодичній системі, розпізнати властивості сполук (№№ 4, 19, 39).

Набагато більше виявилося складних завдань і серед них визначено наступні:

– робота з малюнком (№ 8);
– окисно-відновні процеси (№№ 11, 59);
– тривіальні назви неорганічних сполук та їх хімічні властивості (№№ 25, 43);
– номенклатура органічних сполук (№№ 28, 45);
– ізомерія та хімічні властивості органічних сполук (№№ 30, 38, 40);
– типи хімічних реакцій в органічній хімії (№ 42);
– схеми перетворення з неорганічної та органічної хімії (№№ 47, 48);
– розрахункові задачі різного типу і рівня складності (№№ 50-58, 60).

На підставі зазначеного вище рекомендуємо вчителям хімії звернути увагу, під час підготовки учнів, на завдання до зовнішнього незалежного оцінювання, які передбачають:

– складання структурних формул органічних сполук та уміння називати їх;
– зазначення ізомер структурних та міжкласових;
– розв’язання завдання на знаходження формул неорганічних та органічних сполук;
– записування рівняння реакцій, що ілюструють різні способи добування речовин;
– встановлення взаємозв’язку між неорганічними та органічними сполуками.

Особливу увагу потрібно звернути на розв’язок розрахункових задач різних типів, а саме:

– обчислення за хімічними формулами;

– обчислення за рівняннями реакцій;

– розрахунки, пов’язані з приготуванням розчинів;

– визначення масової або об’ємної частки виходу продукту реакції від теоретично можливого;

– обчислення за хімічними рівняннями, якщо одна з реагуючих речовин взята з надлишком;

– визначення елемента на основі розрахунків за хімічними рівняннями реакцій;

– знаходження молекулярної формули сполуки за масою, об’ємом та кількістю речовин – продуктів згорання тощо.

Специфіка тестових завдань з хімії зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року:

– загальна кількість завдань тесту – 54, на його виконання відводиться 150 хвилин;

– тести будуть складатись з завдань чотирьох типів: завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1-36), завдання на встановлення відповідності (№№ 37-42), завдання на встановлення правильної послідовності (№№ 43, 44), завдання відкритої форми з короткою відповіддю (№№ 45-54).

Специфіка оцінювання тестових завдань залишається незмінною. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання роботи зовнішнього незалежного оцінювання з хімії – 86.

Додаток 6
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з фізики у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з фізики 2015 року.

Аналіз виконання учнями завдань зовнішнього незалежного оцінювання 2014 року з фізики свідчить, про те, що серед завдань з вибором однієї правильної відповіді найбільш складними для учнів виявились наступні:

– з теми «Рух зв'язаних тіл» (розділ «Динаміка», 10 клас);

– на застосування закону збереження енергії в описі механічних явищ (розділ «Закони збереження», 10 клас), коливань у коливальному контурі (розділ «Електромагнітні коливання», 11 клас);

– на аналіз значення гідростатичного тиску газів і рідин (тема «Тиск рідин та газів. Сполучені посудини», 8 клас).

Низькими були результати виконання тестів на встановлення одиниць фізичних одиниць (незважаючи на низький рівень складності таких завдань).

Завдання на відповідність для учасників зовнішнього незалежного оцінювання 2014 року виявилися середніми зі складністю.

Незначна кількість випускників виконала завдання відкритої форми з короткою відповіддю (від 0,75 % до 12,77 % учасників зовнішнього незалежного оцінювання). Ці завдання розраховані не лише на застосування знань з предмету, а й на зниження ймовірності угадування відповіді. Серед таких завдань найменший відсоток учнів виконали задачі, розраховані на аналіз графіків теплових процесів та визначення роботи ідеального газу (Розділ «Молекулярна фізика та термодинаміка») та найбільший відсоток учнів, які взагалі дані завдання навіть не розв'язували.

Складними виявилися задачі, які ґрунтуються на матеріалах тем, на вивчення яких відведено малу кількість годин – «Електричний струм в електролітах». Проте, задачі на визначення відносної вологості повітря виконала більша кількість учнів, аніж у 2013 році.

У цілому тести зовнішнього незалежного оцінювання з фізики у 2014 році містили завдання, які охоплювали знання, що відповідали вимогам навчальних програм для 7-11 класів (академічний рівень). Лише одне з завдань (на встановлення логічної пари) вимагало знань учнів матеріалу програми 11 класу (профільний рівень).

Отже, звертаємо увагу вчителів фізики, які готують учнів до зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року, на те, що необхідно більше часу приділити формуванню в учнів навичок:

– застосування закону збереження енергія для опису різних фізичних явищ;

– аналізу інформації, представленої в графічній формі.

Більше часу відводити на повторення закономірностей явищ, які є проявом часткових випадків (наприклад, застосування шунтів, струм у газах та рідинах).

У порівнянні з 2014 роком, програма зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року є ідентичною. Зміни відбудуться у розподілі завдань з різною формою відповіді, так у 2015 році тест складатиметься з 20 завдань – з вибором однієї правильної відповіді, 3 завдань – на встановлення відповідності (на 1 завдання менше, аніж у 2014 році), 11 завдань – з відкритою відповіддю (на 1 завдання більше, аніж у 2014 році). Максимальна кількість балів, яку зможуть отримати учасники зовнішнього незалежного оцінювання з фізики, – 54. Загальна кількість завдань – 34. На виконання роботи буде відведено 180 хвилин.

Додаток 7
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з географії у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з географії 2015 року.

За результатами зовнішнього незалежного оцінювання 2014 року – перевірка знань з основних географічних понять та умінь із загальної географії показала:

– переважна кількість учнів не вміють працювати з основним географічним джерелом – картою: 1/4 тестованих не вміє визначати азимут; 1/4 тестованих не вміє користуватися лінійним масштабом;

– складними виявились завдання, що перевіряють розуміння основних фізико-географічних законів та закономірностей;

– з курсу географії материків та океанів складними виявилися завдання, що перевіряють знання особливостей компонентів природи материків та їх характеристик;

– недостатній рівень підготовки школярів щодо основних характеристик компонентів природи та особливостей природних компонентів на території України;

– складними виявилися завдання, що перевіряють знання економічної географії України та світу (основні центри, райони розташування виробництв; чинники і принципи розміщення підприємств окремих галузей промисловості та сільського господарства).

Характеристика тесту зовнішнього незалежного оцінювання з географії 2015 року:

– 58 завдань (150 хвилин);

– тест складається з завдань чотирьох типів: завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1 – 42), завдання на встановлення відповідності (логічні пари) (№№ 43 – 48), завдання відкритої форми з короткою відповіддю (№№ 49 – 52), завдання з вибором трьох правильних відповідей з семи запропонованих варіантів відповіді (з короткою відповіддю множинного вибору) (№№ 53 – 58);

– максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з географії, – 92.

З метою підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з географії 2015 року, на уроках географії доцільно:

– вивчаючи природу або господарство окремих територій Землі, виявляти фізико-географічні, економічні, демографічні закономірності, що вивчались раніше;

– складати з учнями узагальнюючи схеми та таблиці;

– формулювати висновки;

– під час організації навчальної діяльності з картами та підручниками важливо враховувати, що в них можуть міститися застарілі статистичні, номенклатурні чи картографічні дані, які не відображають реальної ситуації в розвитку і розміщенні географічних об'єктів на території, що зображується (у процесі вимушеного використання застарілої інформації варто її коригувати й ознайомлювати учнів з новими статистичними даними, географічними назвами, кордонами держав та іншими змінами, що відбуваються в географічному середовищі);

– використовувати для організації практичної пізнавальної діяльності учнів сучасні наочні матеріали, Internet-ресурси, електронні методичні ресурси, зошити зовнішнього незалежного оцінювання з географії минулих років для індивідуальної роботи з учнями (розв’язання завдань), проводити тренувальні тестування за програмою ЗНО та характеристиками тестів з географії;

– формувати в учнів навички роботи з тестами, техніку виконання тестів (самоконтроль часу, умовне визначення меж результатів тощо);

– використовувати можливості елективних курсів, факультативів, індивідуально-групових занять для задоволення пізнавальних інтересів учнів.

Додаток 8
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з біології у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з біології 2015 року.

Зміст роботи зовнішнього незалежного оцінювання з біології визначається Програмою зовнішнього незалежного оцінювання з біології для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти.

Характеристика тесту ЗНО – 2015 з біології наступна: загальна кількість завдань – 50, на виконання тесту відведено 120 хвилин. Тест з біології складається з завдань трьох типів: 40 завдань – з вибором однієї правильної відповіді, 6 завдань – на встановлення відповідності, 4 завдання – з вибором трьох правильних відповідей.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з біології – 76.

Під час підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів до зовнішнього незалежного оцінювання з біології 2015 року учителям слід звернути увагу школярів на:

– принципи, структури, функціонування біологічних систем, їх індивідуальний та історичний розвиток;

– взаємозв'язки між організмами та середовищем;

– особливості будови та процесів життєдіяльності вірусів, прокаріот, грибів, рослин, тварин, людини;

– порівняння біологічних об'єктів, явищ і процесів;

– виявлення й обґрунтовування причинно-наслідкових зв'язків у біологічних системах;

– пояснення біологічних явищ та процесів, загальних властивостей живих систем, перспектив розвитку біосфери.

Для успішного проходження тестування необхідно систематичне формування в учнів таких умінь, як:

– працювати з тестами різних типів, форм, рівнів складності;

– складати тести за конкретними текстами шкільних підручників;

– надавати розгорнуті письмові (усні) відповіді на різні тематичні запитання.

Додаток 9
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з іноземних мов 2015 року.

Загальна кількість завдань тесту з іноземної мови – 43, на виконання тесту відведено 120 хвилин, тест складається з трьох частин: читання, використання мови, письмо. У тестах завдань з іноземних мов використовуються завдання чотирьох типів: завдання на встановлення відповідності (у завданнях пропонується підібрати заголовки до текстів (частин текстів) з поданих варіантів, твердження (ситуації) до оголошень текстів, запитання до відповідей або відповіді до запитань); завдання з вибором однієї правильної відповіді (до кожного завдання пропонується чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний); завдання на заповнення пропусків у тексті (у завданнях пропонується доповнити абзаци (речення) словосполученнями (словами) з поданих варіантів); завдання з розгорнутою відповіддю (завдання передбачає створення учасником тестування власного висловлення у письмовій формі, відповідно до запропонованої комунікативної ситуації).

Якщо учасник тестування отримує 0 тестових балів за критерій «а» – змістовне наповнення, – у такому випадку вся робота оцінюється в 0 тестових балів.

Якщо учасник тестування отримує 0 тестових балів за критерій «с» – використання лексики або «d» – використання граматики, – у такому випадку вся робота оцінюється в 0 тестових балів.

Якщо учасник тестування не приступав до виконання завдання, власне висловлення вважається ненаписаним і вся робота оцінюється в 0 тестових балів.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з англійської мови, – 56.

З метою якісної підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року з іноземних мов, доцільно звернути увагу та такі види мовленнєвої діяльності, *як читання*, а саме:

– формувати вміння учнів читати і розуміти автентичні тексти самостійно у визначений проміжок часу;

– опрацювати різні види тексту: статті з періодичних видань, листи, оголошення, реклами, розклади (уроків, руху поїздів тощо), меню, кулінарні

рецепти, програми (телевізійні, радіо тощо), особисті нотатки, повідомлення, уривки художніх творів;

– знаходити та аналізувати необхідну інформацію, робити висновки з прочитаного, виділяти головну думку (ідею);

– диференціювати основні факти і другорядну інформацію;

– аналізувати й зіставляти інформацію;

– розуміти логічні зв'язки між частинами тексту;

– опрацьовувати різні форми завдань з читання: з вибором правильної відповіді на встановлення відповідності (добір логічних пар), заповнення пропусків у тексті, знаходження аргументів та висновків, вибір назв абзаців тексту з запропонованих назв;

– відокремлювати загальну інформацію з документів, що використовуються у повсякденному спілкування;

– знаходити загальну та детальну інформацію з документів, що використовуються в повсякденному житті (оголошення, меню тощо);

– виділяти детальну інформацію про осіб, факти, події;

– сприймати точки зору авторів на конкретні та абстрактні теми.

У частині *використання мови* щодо практичного оволодіння лексичним та граматичним матеріалом випускник має вміти:

– аналізувати й зіставляти інформацію;

– добирати синоніми, фразові дієслова, відповідно до контексту;

– розуміти логічні зв'язки у тексті;

– розрізняти та вживати лексичні одиниці, відповідно до контексту;

– вживати форми дієслова в активному стані, використовувати числівники, а також вербіди (інфінітив, дієприкметник, герундій).

Вимоги щодо практичного оволодіння *письмом*, як видом мовленнєвої діяльності – випускники повинні вміти:

– написати розповідь, передавати (розповідати) про перебіг подій, описувати людину, предмет;

– написати статтю, щоб передати перебіг подій, детальний опис та порівняння людей, предметів;

– передати особисті повідомлення в короткому листі відповідного зразка або в довільній формі, щоб сформулювати запрошення, описати почуття, привітати з успіхом, подякувати, вибачитися чи запропонувати допомогу, відповісти на повідомлення такого типу;

– висловити власну точку зору та аргументувати її.

Від випускників вимагається написати іноземною мовою особистого листа, повідомлення, статтю, висловлюючи власні думки.

Від випускників очікується використання лексики та граматики, відповідно до заданої комунікативної ситуації та з використанням певного стилю; вміння передавати власну точку зору та робити висновки.

Додаток 10
до листа Сумського ОІППО
19.12.2014 № 767

Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з російської мови у 2015 році

Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 № 1121 «Про програми зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» затверджено програму зовнішнього незалежного оцінювання, яка визначає структуру та зміст ЗНО з російської мови 2015 року.

Відповідно до програми, на виконання роботи відводиться 150 хвилин. Загальна кількість завдань роботи – 51.

Розподіл завдань відповідно до розділів програми

№ з/п	Розділи програми	Кількість завдань
1.	Мова. Мовленнєва діяльність	9
2.	Фонетика. Графіка. Орфоепія	4
3.	Лексикологія. Фразеологія	7
4.	Будова слова. Словотвір	3
5.	Морфологія	9
6.	Синтаксис	5
7.	Орфографія	9
8.	Пунктуація	5
	Усього	51

Кількісний розподіл завдань тесту за формами

Форми тестових завдань	Розподіли програми								Усього
	Мова. Мовленнєва діяльність	Фонетика. Графіка. Орфоепія	Лексикологія. Фразеологія	Будова слова. Словотвір	Морфологія	Синтаксис	Орфографія	Пунктуація	
З вибором однієї правильної відповіді	8	4	5	3	8	4	9	3	44
На встановлення відповідності	–	–	2	–	1	1	–	2	6
З розгорнутою відповіддю	1	–	–	–	–	–	–	–	1
Усього	9	4	7	3	9	5	9	5	51

При підготовці до зовнішнього незалежного оцінювання з російської мови 2015 року учням та вчителям слід звернути увагу на такі теми:

– «Фонетика», оскільки значна частина учнів допускає ряд помилок під час визначення звука у поданих словах та не чітко знає, які букви означають два звуки;

– «Орфографія» – у пункті написання слів разом, окремо й через дефіс;

– «Синтаксис», а саме: розділові знаки у складнопідрядному, складносурядному та безсполучниковому реченнях;

– «Мова. Мовленнєва діяльність» – вміння учнів працювати з текстом: чітко визначати головну думку тексту, мікротему. Звідси, – потрібно школярам багато читати та аналізувати прочитане, вчитися визначати тему, мету, ідею, мікротему тексту.

Найскладнішим для багатьох учнів-учасників зовнішнього незалежного оцінювання 2014 року виявилося завдання творчого характеру, для виконання якого учасникам необхідно було сформулювати тези, навести ряд аргументів та прикладів з життєвого досвіду або з літератури.

Окрім того, як свідчать результати зовнішнього незалежного оцінювання 2014 року, учасники допускають велику кількість лексичних, стилістичних і граматичних помилок, які впливають на зниження балів за певне завдання. Учні часто будували занадто складні синтаксичні конструкції. Деяка частина учнів невиправдано збільшувала обсяг роботи, порушуючи логічну структуру тексту.

Для успішного проходження тестування учасникам слід оволодіти такими знаннями, уміннями та навичками з предмету:

– умінням працювати з тестами різних форм та різного рівня складності;

– умінням працювати з текстом;

– умінням творчо мислити.